

Kilde: MOMA

Hvordan er indkomsten for de rigeste 0,1% af Danmarks befolkning sammensat?

En historisk analyse af indkomsttyper og deres andel af den samlede markedsindkomst for de rigeste 0,1%.

Exam number: 29

BA, Økonomi

December, 2023

NB: Chat-GPT er udelukkende blevet brugt som værktøj til at rette grammatiske fejl og har ikke haft indflydelse på det faglige indhold.

1. Introduktion

I løbet af de seneste 15 år, er indkomstulighed i vesten blevet analyseret nøje gennem økonomisk forskning og konklusionerne har været entydige: uligheden er vokset markant (f.eks. Piketty, et al., 2009). Samfundets top 1% rigeste i USA har således fordoblet deres andel af den samlede indkomst siden 1980, og rådede i slutningen af 2007 over omkring 20% af den samlede indkomst (Piketty, et al., 2009, p. 80). I Danmark har udviklingen imidlertid ikke været på samme niveau. Internationale analyser, som eksempelvis OECD's 2021 rapport, *Divided we stand*, har da konkluderet, at Danmark har en af de laveste Gini koefficienter blandt OECD landene (Atkinson & Søgaard, 2016, s. 3). Undersøgelser foretaget af Word Top Income Database (WTID) kan desuden dokumentere, at andelen af indkomst som top 1% råder over i Danmark, ligeledes er blandt det lavest observerede på OECD niveau (Atkinson & Søgaard, 2016, s. 3). Datamateriale for enkelte år belyser her dog kun en del af udviklingen. For selvom uligheden i Danmark er på et lavt niveau, er den siden 2004 per år vokset mere end OECD gennemsnittet, målt ved Gini-koefficienten (Knigge, 2019). Det skyldes bl.a. en række økonomiske reformer, herunder på skatteområdet, hvor økonomisk efficiens blev vægtet højere end lighed (Knigge, 2019). Parallelt med disse udviklinger, er indkomsterne for en lille gruppe individer i Danmark steget til hidtil usete niveauer. Nærmere bestemt har samfundets 0,1% mest velstående næsten fordoblet deres andel af den samlede markedsindkomst i perioden 1986 – 2020.

Denne analyse har da til formål at undersøge og kortlægge, hvordan de 0,1% rigeste skaber deres indkomst og hvordan selv samme har udviklet sig historisk. Dette undersøges, idet der er en række indikatorer, der peger på, at der — på internationalt plan — er opstået en diskrepans mellem gruppens synlighed i det offentlige rum, og deres stigende andel af den samlede markedsindkomst (Kantola & Vesa, 2023). Forskning foretaget af World Inequality Lab har således kunne dokumentere, at en betydelig del af udviklingen af ulighed på tværs af en række lande — i både formue og indkomst — kan tilskrives stigninger blandt de 0,1% rigeste (Alvaredo et al., 2018). Derfor undersøger jeg følgende spørgsmål: hvordan er indkomsten for de rigeste 0,1% sammensat, og hvordan har den udviklet sig i perioden 1986 - 2020?

Andelen af markedsindkomsten, der tilfalder de 0,1% rigeste, er i den forbindelse et repræsentativt mål for uligheden i et givent samfund, idet den afspejler, i hvor høj grad indkomsten er koncentreret blandt en lille gruppe mennesker. Målet kan dermed være med til at indikere strukturelle skævheder i økonomien. For at afdække disse nærmere, undersøger jeg da hvordan gruppen opnår sin markedsindkomst, sammenlignet med udvalgte øvrige grupper. Samtidig vil jeg åbne op for en teoretisk diskussion om, hvorvidt ulighed i formueindkomst er en uligheds- og ineffektivitetsskabende faktor.

For at arbejde med undersøgelsens problemstilling, bruges skattedata fra Danmarks Statistik. Den metodiske fordel ved at benytte registerbaseret skattedata er bl.a. høj validitet, samt stringent indsamling på nationalt plan. Det er dog vigtigt at holde sig for øje, at det kan være vanskeligt at sætte de danske skatteregisterbaserede indkomstdata i forhold til internationale tal, idet skattelovgivning varierer på tværs af landegrænser.

Metodisk undersøges datamaterialet gennem basale matematiske operationer til at udregne andele, udviklinger, m.m. Dette giver et overordnet billede af de vigtigste træk for indkomstgrupperne, og er

dermed et centralt element i besvarelsen af undersøgelsen hovedspørgsmål. Analysen benytter sig dog ikke af statistisk avancerede metoder. Disse ville dog kunne bidrage til en yderligere nuancering af emnet.

Gruppernes indkomsttyper opdeles i hhv. løn- og formueindkomst, samt nettooverskud af egen virksomhed og privat pension. Markedsindkomsten er i den forbindelse omtrent lig med alle indkomsttyper summeret, dog fratrasket alle offentlige ydelser¹.

Undersøgelsens struktur er givet ved indledningsvis at analysere indkomstsammensætningen for p.99-100 og sætte disse i relation til de øvrige indkomstgrupper. Herefter vendes blikket mod de 0,1% rigeste, og deres indkomstsammensætning. På den måde opstår der et komparativt element, idet indkomstsammensætningen for p.99.9-100 kan sammenlignes og sættes i forhold til p.99-100 og de øvrige grupper. Herefter sættes undersøgelsens resultater i international sammenhæng, hvorefter det diskuteres, hvorvidt ulighed i formueindkomst er en uligheds- og ineffektivitetsskabende faktor.

Undersøgelsen når i den forbindelse frem til, at indkomstsammensætningen for samfundets 0,1% rigeste primært er drevet af formueindkomst og, at selve sammensætningen er særdeles unik i forhold til de øvrige indkomstgrupper. Gruppen er således den eneste indkomstgruppe, hvor formueindkomst er den primære indtægt. Selv blandt de øvrige grupper indenfor de 1% rigeste (p.99-99.5 & p.99.5-99.9), er der da ikke mange fællestræk med indkomstsammensætningen for p.99.9-100. Til gengæld, har sammensætningen mange fællestræk med de rigeste 0,1% i USA frem til omkring 2008 (Piketty, et al., 2009).

Til spørgsmålet om, hvorvidt en høj koncentration af formueindkomst blandt samfundets rigeste, er en uligheds- og ineffektivitetsskabende faktor, når undersøgelsen frem til to konklusioner. Først og fremmest (1) kan det fastholdes, at en høj formuekoncentration kan være med til at begrænse den sociale mobilitet, og således øge uligheden, hvilket kan bidrage negativt til et samfunds sammenhængskraft. Hvorvidt ulighed i formueindkomst er et udtryk for økonomisk ineffektivitet, målt ud fra et Kaldor-Hicks kriterie, er dog straks mere komplekst. Undersøgelsen når da frem til (2), at en vigtig del af diskussionen handler om, hvorvidt den høje formueindkomst er et resultat af rent-seeking eller forøgelse af den samlede velfærd. Blandt eksisterende økonomisk litteratur er der dog uenighed om, hvad der er den dominerende faktor. Det overlades da til fremtidig økonomisk forskning, at undersøge, hvorvidt de rigeste 0,1% er med til at øge den samlede velfærd gennem deres formueindkomst, eller begår rent-seeking.

¹ Det er i den forbindelse vigtigt at bemærke, at indkomstgrupperne (p.0-10,10-20 ...) er baseret på markedsindkomst, og ikke den pågældende indkomsttype. F.eks. fik p.0-10 i 1986 udbetalt 647 millioner kr. i løn, mens p.10-20 fik mindre (117 millioner). I det pågældende år skyldes det, at nettooverskuddet af selvstændig virksomhed (der er en del af markedsindkomsten) var givet ved -873 millioner.

2. Data og metode

Uligheden i Danmark undersøges metodisk ved at analysere og kortlægge, hvordan og hvor meget de rigeste 0,1% af befolkningen tjener. Dette ulighedsmål har en række fordele, herunder et indblik i, hvorvidt indkomstfordelingen er højre skæv, samt om den økonomiske vækst i samfundet primært tilfalder den absolutte top af indkomstfordelingen. Desuden er der stærke empiriske argumenter for at ændringer i indkomsten for samfundets allerrigeste bliver underrepræsenteret i Gini-koefficienten (Lakner et al., 2016). Der er dog også udfordringer ved at se på de 0,1% rigestes andel af markedsindkomsten som et ulighedsmål, idet man risikerer at undervurdere og overse andre vigtige udviklinger. En stigning i andelen af indkomsten, der tilfalder de 0,1% rigeste vil således blive fortolket på samme måde, uanset om de øvrige grupper er blevet rigere eller fattigere i perioden. Samtidig forholder målet sig prægt sin definition — i modsætning til f.eks. Gini-koefficienten — ikke til de øvrige grupper, hvorfor man risikerer en ensidig analyse. Jeg har i denne undersøgelse forsøgt at minimere dette ved at inkludere de øvrige indkomstgrupper løbende som komparative elementer.

Undersøgelsens datagrundlag beror på skattedata fra Danmark Statistik for perioden 1986 – 2020. Denne metode blev oprindeligt introduceret af Kuznets (1953), og er i begyndelsen af det 21. århundrede ført videre af Piketty. I dag benyttes skattedata i stor stil for bl.a. at analysere indkomstfordelinger og ulighed, fordi brugen af skattedata fører en række fordele med sig. Herunder bl.a. en stringent indsamling (på nationalt plan), mulighed for at nedbryde den samlede indkomst til forskellige komponenter, samt adgangen til lange tidsserier. Der er dog også en række ulemper ved at anvende skattedata, idet de naturligvis ikke kan tage højde for 'sort arbejde' eller andre former for skatteunddragelse. Desuden er der nogle former for aktiver, herunder ejendomme eller aktier, der ikke beskattes, hvis deres værdi er steget, men ejeren ikke har solgt dem. Afsluttende er det værd at nævne, at skattedata kan være svære at sammenligne på tværs af lande, da definitioner af indkomst og enhed (person vs. familie) kan variere (Piketty, et al., 2019, s. 10-11). Alligevel rummer undersøgelsen et komparativt element, idet indkomstsammensætningen af p.99.9-100 i Danmark sammenlignes med den tilsvarende gruppe i USA. Det er i den forbindelse de overordnede træk, der lægges vægt på og i mindre grad marginaler, der kan tilskrives forskelle i skatteregler m.m.

Indkomstgrupperne i undersøgelsen er således konstrueret på baggrund af skattedata, der bruges til at beregne markedsindkomst. De forskellige indkomsttyper er defineret nedenfor:

Tabel 1

Lønindkomst	"Skattepligtig løn inkl. frynsegoder, skattefri løn, jubilæums- og fratrædelses-godtgørelser samt værdi af aktieoptioner. Honorar for bestyrelsesarbejde indgår også i denne variabel." (Variabler, DST).
Formueindkomst	"Formueindkomsten brutto er summen af renteindtægter og øvrig formueindkomst, som består af aktieudbytter samt realiserede tab/gevinster på værdipapirer. Ekskl. beregnet lejeværdi af egen bolig" (Variabler, DST).
Nettooverskud af selvstændig virksomhed	"Nettooverskud af selvstændig virksomhed inkl. udenlandsk virksomhed og netto indtægt som medarbejdende ægtefælle." (Variabler, DST).

Privat pension	"Summen af udbetalinger fra Livsvarige- (livrente) og ratepensioner fra obligatoriske arbejdsmarkedspensioner og private pensionsordninger." (Variabler, DST).
Markedsindkomst	$= \sim (\text{lønindkomst} + \text{formueindkomst} + \text{nettooverskud af selvstændig virksomhed} + \text{privat pension}) - \text{offentlige overførsler}$

Inddelingen i markedsindkomst har den fordel, at det er muligt at analysere de forskellige indkomsttyper i forhold til gruppernes samlede indkomst.

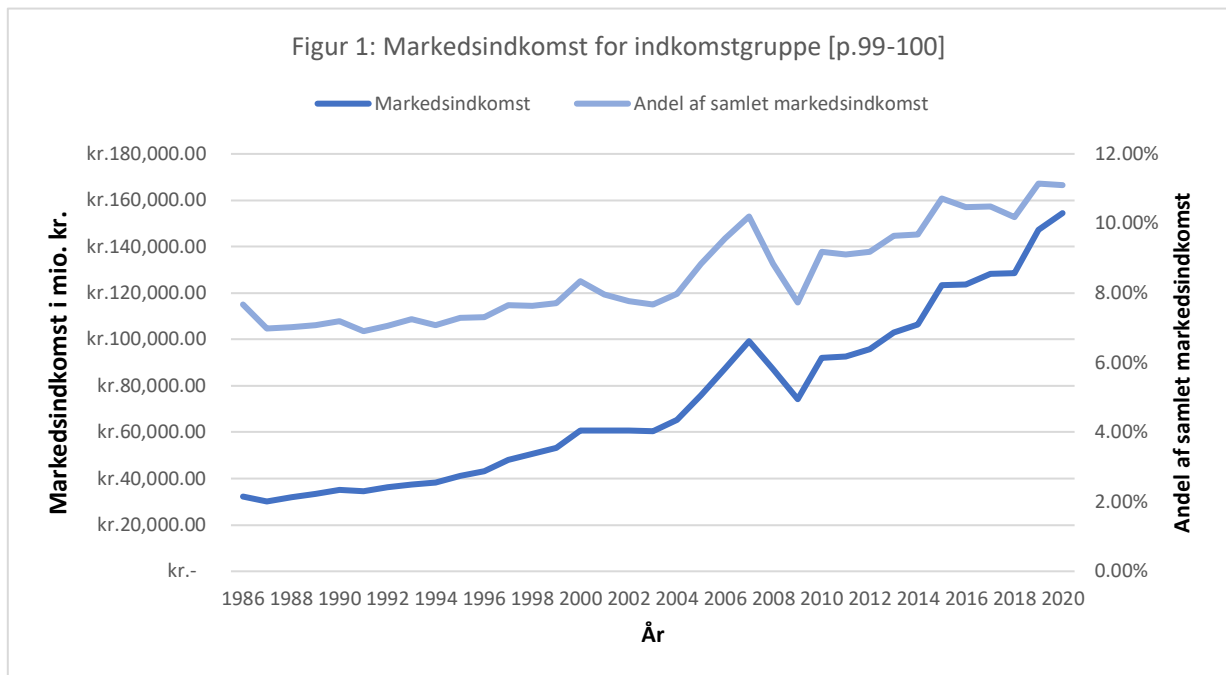
Metodisk analyseres dataene gennem simple matematiske udregninger, der har til formål at udregne gruppernes andel af f.eks. en respektiv indkomsttype. I den forbindelse er det besluttet ikke at anvende avancerede statistiske modeller, da undersøgelsens formål er at undersøge, hvordan indkomstsammensætningen for p.99.9-100 har ændret sig, snarere end at vurdere, hvordan indkomstfordelingen påvirker andre, mere komplekse økonomiske faktorer. Det er ligeledes værd at bemærke, at man kan belyse ulighed mere generelt gennem andre mål som eksempelvis Gini-koefficienten, Paretoparameteren eller Palma ratioen, men idet fokuset i denne opgave er rettet specifikt mod, hvordan de rigeste 0,1% skaber deres indkomst, samt hvor stor en del af den samlede markedsindkomst, der tilfalder dem, tjener disse mål ikke undersøgelsens formål. Alligevel ville statistisk mere avancerede metoder kunne nuancere opgavens konklusioner. Paretoparameteren (α) ville eksempelvis kunne bidrage med en matematisk model, der beskriver 'tykkelsen' af indkomstfordelingens højre hale. En mindre værdi af α ville således være et udtryk for en 'tykkere' hale (dvs. at relativt mange mennesker har en høj indkomst), mens en høj værdi af α ville beskrive 'tyndere' hale, svarende til mindre ulighed.

3. Analyse

3.1 Om samfundets top 1% rigeste

Før blikket rettes mod den forholdsvis lille gruppe, der udgøres af de 0,1% rigeste, er det hensigtsmæssigt at undersøge, hvordan velstanden blandt overklassen (1% rigeste) som helhed har udviklet sig. Udviklingen for hele gruppen giver således et overordnet indblik i hvilke mekanismer, der skaber indkomst blandt samfundets top på *makro*-niveau. Figur 1 viser i den forbindelse den absolutte markedsindkomst for gruppen og deres procentvise andel af den samlede markedsindkomst. Heraf fremgår det først og fremmest, at gruppens markedsindkomst er steget betydeligt fra i 1986 at beløbe sig til omkring 32 milliarder, til i 2020 at være over 150 milliarder — en absolut stigning på omkring 120 milliarder over 34 år eller sagt med andre ord: en årlig stigning på 3,5 milliarder. Men tallene alene fortæller kun den halve sandhed, for selvom stigningen i absolutte tal er enorm, er den procentuelle stigning for gruppens andel af den samlede markedsindkomst langt mindre stejl. I 1986 udgjorde gruppens markedsindkomst således omkring 8% af den samlede indkomst, mens den frem mod 2020 'kun' er vokset med cirka 3 procent point. Altså: selvom

markedsindkomsten for gruppen i absolutte tal er steget med 478%, er gruppens andel altså kun steget med 44.5%.

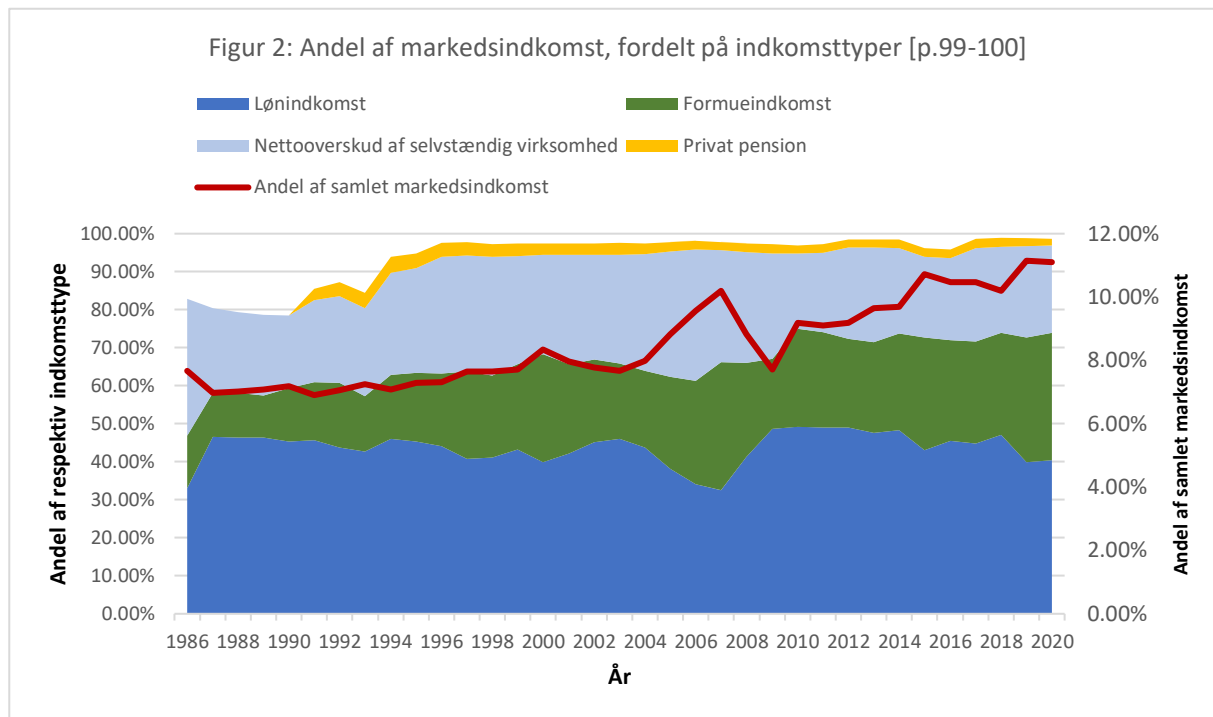
Datagrundlag: Danmarksstatistik.dk, egne beregninger

Forklaringen er i den forbindelse ganske enkel og kan hovedsageligt findes i det faktum, at den samlede markedsindkomst bla. pga. inflation, på tværs af alle grupper, er steget med markante 331%.

Der er dog en række faktorer, hvor gruppen tydeligt skiller sig ud i forhold til de nedre indkomstgrupper. Først og fremmest oplever de rigeste 1% en stærk vækst i deres markedsindkomst i årene op til finanskrisen (figur 1), der ikke i samme grad kan observeres i de nedre grupper. Af datamaterialet fremgår det da eks., at de 80-90% rigeste ikke oplevede en signifikant stigning i markedsindkomst op til finanskrisen (bilag 1). Tendensen fortsætter stort set uændret i de øvrige nedre grupper.

Efter finanskrisen er det da også den højeste indkomstgruppe (1%), og ikke p.80-90, der oplever et relativt stort fald i markedsindkomst og andel. Dette vidner om, at netop denne gruppe tjener en betydelig del af deres indkomst på værdipapirer eller lign, og derfor har været mere udsat for stigninger på markedet i 2006-2007 og det efterfølgende krak. Dette bekræftes af figur 2, der viser andelen af markedsindkomst, der tilfalder gruppen, samt hvordan indkomsten i de givne år er sammensat. Af figuren fremgår det, at formueindkomstens andel af den samlede markedsindkomst for top 1% er steget med over 20 procent point fra 13% i 1986 til i 2020 at udgøre cirka 33%. Desuden kan man omkring 2005 - 2006 iagttage en kortvarig stejl stigning i formueindkomstens og nettooverskuddets andel, der i årene efter finanskrisen, bliver erstattet af en stigning i lønindkomsten. Mere generelt kan man om indkomstfordelingen for de top 1% rigeste i 2020 fastholde, at lønindkomst spiller den største rolle (40%), efterfulgt af formueindkomst (33%) og nettooverskud (22%), mens privat pension udgør en ubetydelig andel (2%). Det vil altså sige, at selvom man tilhører top 1% i Danmark, så udgør lønindkomst fortsat størstedelen af ens indkomst. Om de 1% rigeste som helhed kan vi da fastholde, at de fleste med al sandsynlighed er lønmodtagere. Specifikt

indikerer økonomisk forskning om de øverste 1% i USA, at denne gruppe overvejende består af dygtige ledere i små og mellemstore virksomheder (Gold, 2017).

Til sammenligning er indkomstfordelingerne for de lavere indkomstgrupper præget af en relativt højere lønandel og en ofte ubetydelig andel af formueindkomst og nettooverskud. Af datamaterialet fremgår det således (bilag 2), at markedsindkomsten for top 80-90% siden 1986 har bestået af omkring 90% lønindkomst, hvilket også er med til at forklare, hvorfor indkomstgruppens andel af den samlede markedsindkomst *kun* faldt med omkring 2 procent point under finanskrisen.

3.2 Delkonklusion: Om Samfundets 1% rigeste

Det kan da fastholdes, at samfundets 1% rigeste siden 1986 har øget deres andel af markedsindkomsten med omkring 3 procent point. Størstedelen af denne stigning kan tilskrives ændringer i formueindkomst, der de sidste 40 år har været voksende for samfundets 1% rigeste. Parallelt med dette har den øvre middelklasse og dem derunder, i mindre grad nydt gavn af afkast fra investeringer. Det er dog værd at bemærke, at udviklingen, alt andet lige, er med til at gøre den samlede markedsindkomst for samfundets 1% rigeste mere volatil, idet formueindkomst er mere modtagelig overfor økonomiske konjunkturer m.m. (Hardy & Ziliak, 2013).

Det er desuden vigtigt at understrege, at Danmark, på trods af den store forskel i formueindkomst mellem top 1% og de lavere indkomstgrupper, har en af laveste Gini koefficienter blandt OECD lande (Atkinson & Søgaard, 2016, p.3). Samtidig er andelen af den samlede markedsindkomst, der tilfalder top

1%, også blandt de laveste på OECD-niveau (Atkinson & Søgaard, 2016, p.3). Udviklingen de senere år ligger dog over OECD niveau fra 2004 og frem (Knigge, 2019), hvilket understreger, at Danmark i slutningen af det 20-århundrede var et relativt lige samfund, og siden da er blevet relativt mindre lige (målt på Gini, og indkomst, der tilfalder top 1%) (Atkinson & Søgaard, 2016). På trods af dette tyder dataene på, at lønniveauet ligger på et økonomisk bæredygtigt niveau, idet de lavere indkomstgrupper stadig udgør en væsentlig del af den samlede markedsindkomst, på trods af deres begrænsede formueindkomst

Som vi skal se i det næste afsnit af analysen, udelukker det dog ikke eksistensen af en lille gruppe meget velhavende individer, der tjener majoriteten af deres indkomst på investeringer. En gruppe, vis andel af markedsindkomsten er fordoblet siden 1986 og i 2020 er 40 gange højere end hvad gruppen ville få, hvis deres andel af markedsindkomsten svarede til deres andel af befolkningen².

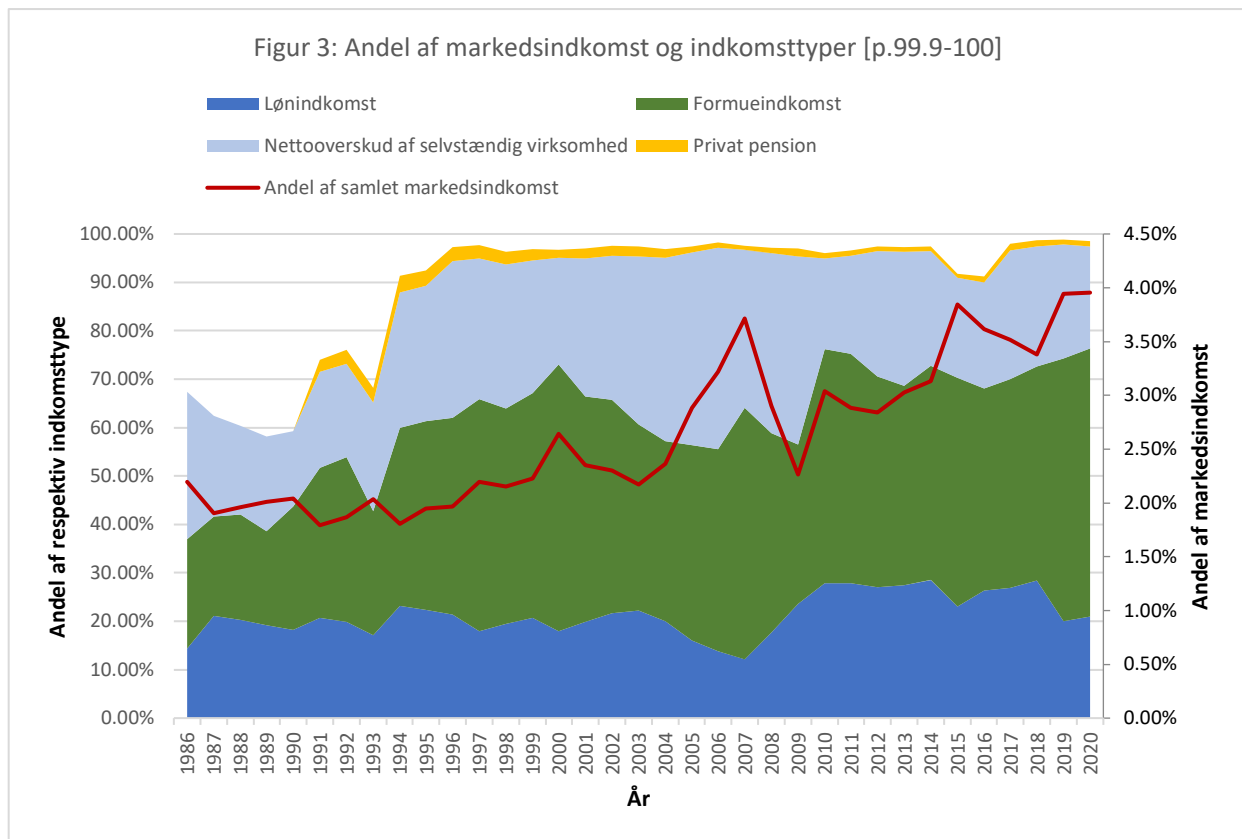
3.3 Samfundets top 0,1% rigeste og forholdet til de andre højindkomstgrupper

Ændringerne i indkomstforholdene for de 0,1% rigeste i Danmark er på mange måder en betydelig og drivende faktor for, hvordan markedsindkomsten for top 1% som helhed fordeler sig. I 2020 udgjorde denne lille gruppes markedsindkomst således omkring 40% af den samlede markedsindkomst for top 1% — en stigning på over 10 procentpoint i løbet af 34 år. Det vil altså sige, at p.99.9-100 har cirka 60% mindre markedsindkomst end indkomstgruppen p.99-100, men er en 10 gange mindre gruppe. I 2020 havde de således en markedsindkomst på 61 milliarder, mens den samlede markedsindkomst for p.99-100 var 151 milliarder. Hvis hele gruppen p.99-100 bestod af personer fra indkomstgruppen p.99.9-100, ville markedsindkomsten for gruppen således være givet ved 610 milliarder, svarende til cirka 40% af den samlede markedsindkomst eller mere end gruppen p.0–p.80 tjente tilsammen! Siden 1986 har gruppen da fordoblet deres andel af markedsindkomsten fra 2 til 4% og rådede dermed i 2020 over næsten 1/20 af den samlede markedsindkomst. Samfundets 0,1% rigeste har altså i dag en betydelig indflydelse på Danmarks makroøkonomiske forhold. Det følgende vil derfor undersøge, og analysere gruppens forskellige indkomsttyper og sammenholde dem med de øvrige grupper for at få en forståelse for, hvordan de 0,1% rigeste differentierer sig og skaber deres indkomst.

3.4 Analyse af markedsindkomsten for de 0,1% rigeste

Af nedenstående figur fremgår en oversigt over de forskellige indkomsttyper og deres andel af markedsindkomsten for p.99.9-100. Særligt i øjenfaldende er her andelen af formueindkomst, der i perioden er steget med over 30 procent point. I samme periode er gruppens andel af den samlede indkomst steget med omkring 100%.

² Jf. 45-graders linjen for indkomst i samfundet.

Datagrundlag: Danmarksstatistik.dk, egne beregninger

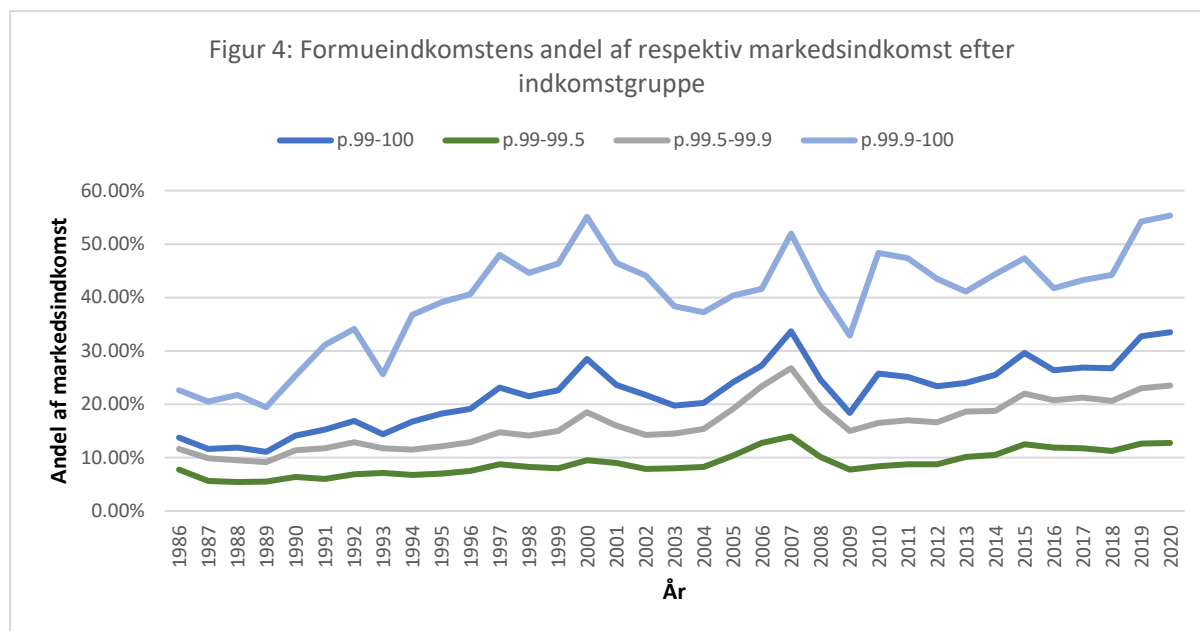
Note: Grundet opgørelsesmetoden fra DST, summer venstre y-akse ikke op til 100%. Det er dog kun en teknisk detalje og har ikke yderligere indflydelse på datasættet.

Derudover kan det observeres, at indkomsttyperne generelt er relativt volatile, idet gruppens andel af den samlede markedsindkomst, former en langt mere 'ujævn' kurve end eksempelvis p.80-90 og p.99-100. Særligt i årene op til finanskrisen ser man store positive udsving, der er langt mere betydelige end for p.99-100, der også oplever positive udsving i perioden. En del af forklaringen for den høje volatilitet er givet ved gruppens indkomstsammensætning, der i 2020 hovedsageligt bestod af relativt volatile indkomsttyper som formueindkomst (55,33%) og nettooverskud (21,13%), mens lønindkomst (21,03%) udgjorde en forholdsvis lille del af den samlede indkomst. I et internationalt perspektiv har forskning ligeledes kunne dokumentere, at indkomsten for de højeste indkomstgrupper generelt er mere volatil og i højere grad består af formueindkomst (Hardy & Ziliak, 2013). Sidstnævnte undersøges nærmere i det følgende afsnit, idet fokus rettes mod formueindkomstens betydning for gruppens samlede markedsindkomst.

3.4.1 Formueindkomstens betydning for de 0,1% rigestes markedsindkomst

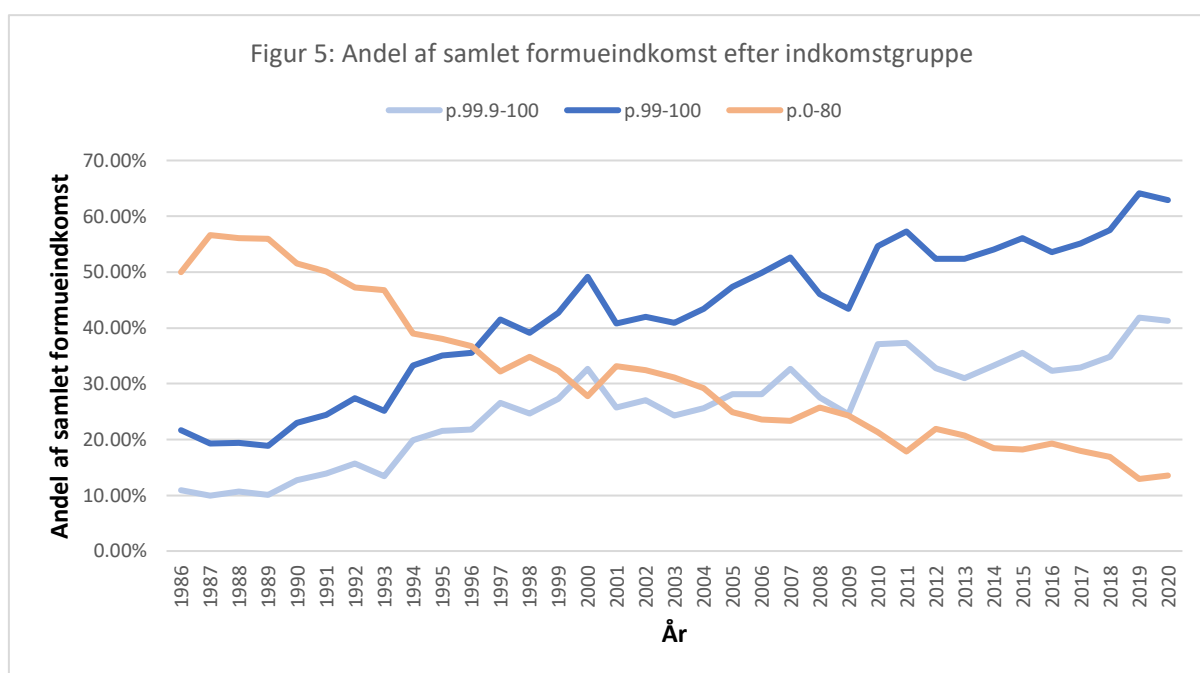
De rigeste 0,1% andel af den samlede formueindkomst på markedet er siden 1986 omkring firedoblet, og er således gruppens primære indtægtskilde (figur 3 og 5). Den betydelige vækst af gruppens andel af den samlede formueindkomst kan således være en del af årsagerne til, at gruppens andel af den samlede markedsindkomst er nogenlunde fordoblet.

Figur 4 viser i den forbindelse formueindkomstens andel af deres respektive markedsindkomster for subgrupperne indenfor p.99-100. Heraf fremgår det, at formueindkomstens andel af den samlede markedsindkomst for p.99.9-100 er vokset markant hurtigere, end hvad der kan observeres hos de øvrige grupper indenfor p.99-100. For, mens forskellen i formueindkomstens andel af markedsindkomsten mellem p.99.5-99.5 og p.99.9-100 i 1986 var omkring 11 procent point, udgjorde den i 2020 over 30 procent point. Forskellen til de andre grupper er vokset tilsvarende.

Datagrundlag: Danmarksstatistik.dk, egne beregninger

Men ikke nok med, at gruppen (p.99.9-100) indenfor p.99-100 har den største andel formueindkomst, så udgør deres formueindkomst også en betydelig del af den samlede formueindkomst på tværs af alle indkomstgrupper. Figur 5 viser således andelen af den samlede formueindkomst for udvalgte indkomstgrupper.

Datagrundlag: Danmarksstatistik.dk, egne beregninger

Her fremgår det, at de rigeste 0,1% formueindkomst i 2020 udgjorde omkring 40% af den samlede formueindkomst. I samme periode, har de 0-80% rigeste i Danmark oplevet et markant fald i deres andel af den samlede formueindkomst, idet gruppen i 1986 udgjorde omtrent 50% af den samlede formueindkomst og andelen i 2020 er faldet til omkring 10%. En anden interessant iagttagelse, der fremgår af figur 5 er, at indkomstgruppen p.99-100 i 2020 kun ligger omkring 20 procent point over de 0,1% rigeste. Det betyder altså, at selvom formueindkomsten i gruppen p.99-100 udgør 60% af den samlede formueindkomst, så er sub-gruppen, p.99.9-100, i virkeligheden drivkraften bag.

3.5 Samfundets 0,1% rigeste i internationalt perspektiv

Sammenligner man indkomstsammensætningen for p.99.9-100 i Danmark, med samme gruppe i USA, er det iøjenfaldende, hvor ens den er frem til 2008. Altså: primært drevet af formueindkomst (cirka 50%), og i mindre grad af lønninger (cirka 25%) og overskud af selvstændig virksomhed (cirka 25%) (Piketty et al., 2009, s. 81). Herefter sker der dog en interessant udvikling i USA, hvor lønningerne begynder at udgøre en stadigvæk større del af markedsindkomsten for top 0.1% (World Inequality Database). Denne udvikling ræsonnerer med det faktum, at lønningerne til direktører og andre C-level stillinger er steget markant de seneste år i USA (Warmbrodt, 2023), mens vi i mindre grad har oplevet denne tendens i Danmark.

Der er altså, i senere tid i Danmark, opstået en gruppe velhavende individer, der har skabt — og skaber — størstedelen af deres indkomst på investeringer. Personerne i gruppen besidder da, alt andet lige, betydelige formuer, de har mulighed for at investere, og er i langt mindre grad afhængige af lønindkomst eller nettooverskud af selvstændig virksomhed. Sidstnævnte står i kontrast til gruppen i USA, hvor lønninger siden 2008 har spillet en stadigvæk større rolle. Det er således vanskeligt at tilskrive personerne i gruppen en profession eller lign, dog peger amerikansk forskning på, at disse personer oftest er direktører eller majoritetsejere i store selskaber (eks. C25), og personer med store akkumulerede formuer (Gold, 2017).

4. Diskussion

4.1 Formueindkomst, en uligheds- og ineffektivitetsskabende faktor?

Nogle vil indvende, at formueindkomst i de størrelser som man ser blandt de 0,1% rigeste i Danmark er en ulighedsskabende faktor, fordi der opstår en diskrepans mellem indkomst og reel arbejdstid. Desuden er den høje formueindkomst, alt andet lige, et udtryk for en høj koncentration af formue blandt en lille gruppe mennesker. I den forbindelse kan man argumentere for, at en høj formuekoncentration er en samfundsmæssig udfordring, fordi det kan føre til økonomisk ulighed og begrænse mulighederne for social mobilitet. Dette kan medføre en række spill-over effekter som øget kriminalitet, mindre demokratisk deltagelse og en svækkelse af samfundets sammenhængskraft (Brian & Whelan, 2014). Et andet element, der i den forbindelse kan skabe ulighed er det faktum, at de mest velhavende individer, alt andet lige, har mulighed for at arbejde sammen med de bedste investeringsrådgivere og således have større sandsynlighed for at færdes i kredse, hvor konfidensiell viden om selskaber flourerer. Dertil kommer, at økonomisk forskning fra Piketty (2013) peger på, at kapitalens afkast overstiger væksten i den samlede økonomi og dermed også lønninger (kendt som $r > g$). Det betyder, at individer, der i høj grad er afhængige af

lønindkomst (stort set alle grupper undtaget p.99.9-100), vil have vanskeligheder ved at opnå samme niveau af velstand som individer, der — som de rigeste 0,1% — tjener størstedelen af deres indkomst på kapitalafkast. Man vil dog også kunne indvende, at de 0,1% rigeste gennem deres store afkast bidrager til velfærdssamfundet gennem skattebetaling og forbrug, og på den måde er en vigtig drivkraft i den sociale omfordeling. Alt andet lige, er standpunkter til ovenstående dog i høj grad et spørgsmål om politisk filosofi og ideologi, og kan da i mindre grad besvares af en positiv økonomisk undersøgelse som denne.

Et andet aspekt af diskussionen, hvor økonomi dog i højere grad kan bidrage, er spørgsmålet om hvorvidt formueindkomstulighed er økonomisk ineffektivt. Langt størstedelen af økonomer (Mankiw, 2012) vil således være enige om, at ulighed i formueindkomst er et problem, hvis det skaber økonomisk ineffektivitet. Det er dog et åbent og særdeles omdiskuteret spørgsmål, hvordan effektivitet bør måles. For, bruger man det traditionelle Pareto kriterie for effektivitet — dvs. at et system vurderes som værende effektivt, hvis der ikke kan skabes ændringer, der øger samfundets velfærd som helhed, uden at mindske velfærden for nogle — vil ulighed i formueindkomst ikke være en udfordring. Det hænger sammen med, at man ved eks. en stigning i marginalskatten (for at øge velfærden for de øvrige grupper i samfundet) de facto mindsker velfærden for samfundets rigeste. Et alternativt mål er da givet ved et Kaldor-Hicks kriterie for økonomisk effektivitet (Mankiw, 2013). Ifølge dette kriterie er en økonomisk transaktion effektiv, hvis de, som drager fordel af den, teoretisk set kunne kompensere dem, der stilles dårligere, og stadigvæk have noget til overs. Det betyder, at en transaktion jf. denne definition — modsat ved Pareto optimalitet — betragtes som værende effektiv, hvis den samlede velfærd øges heraf, selvom velfærden for nogle falder, og vice versa. Det vil således vurderes at være ineffektivt, hvis de rigeste begår såkaldt rent-seeking, dvs. anvender deres ressourcer til at omfordele eksisterende rigdom nedefra og op i stedet for at skabe ny værdi eller rigdom og dermed øge den samlede velfærd (Mankiw, 2013). I den forbindelse er der dog blandt økonomer stor diskussion om, hvorvidt rent-seeking er den primære drivkraft for stigningen i formueindkomst for de rigeste 0,1%, eller om andre dynamikker er på spil (Mankiw, 2013). For, mens Stiglitz (2012) i sin bog, *The Price of Inequality*, argumenterer for, at dette er tilfældet i USA, tyder Goldin og Katz' (2008) forskning på noget andet. Her er argumentet, at der i nyere tid er skabt en vidensøkonomi, som de rigeste 0,1% delvist har været med til at facilitere gennem investeringer m.m. (Goldin og Katz, 2008). Hvad angår ulighed i formueindkomst i Danmark er det således svært at sige, hvorvidt investeringer og deraf følgende afkast (formueindkomst) øger den samlede velfærd ved f.eks. at finansiere væksten for et selskab, eller om der begås rent-seeking.

Det kan dermed på nuværende tidspunkt ikke gives et entydigt svar på, hvorvidt ulighed i formueindkomst, ud fra et Kaldor Hicks kriterie, er effektivt eller ej. Spørgsmål som, hvorvidt de rigestes formueindkomst er en markedsfejl, eller vidner om ekstraordinær produktivitet, samt i hvor høj grad de rigeste skaber ny rigdom, fremfor at omfordele eksisterende til sig selv, overlades da til fremtidig økonomisk forskning. Selvom denne opgave ikke kan give et entydigt svar på, hvorvidt en høj formueindkomst blandt de rigeste 0,1% er ineffektivt og kan ses som en ulighedsskabende faktor, er det dog værd at holde sig for

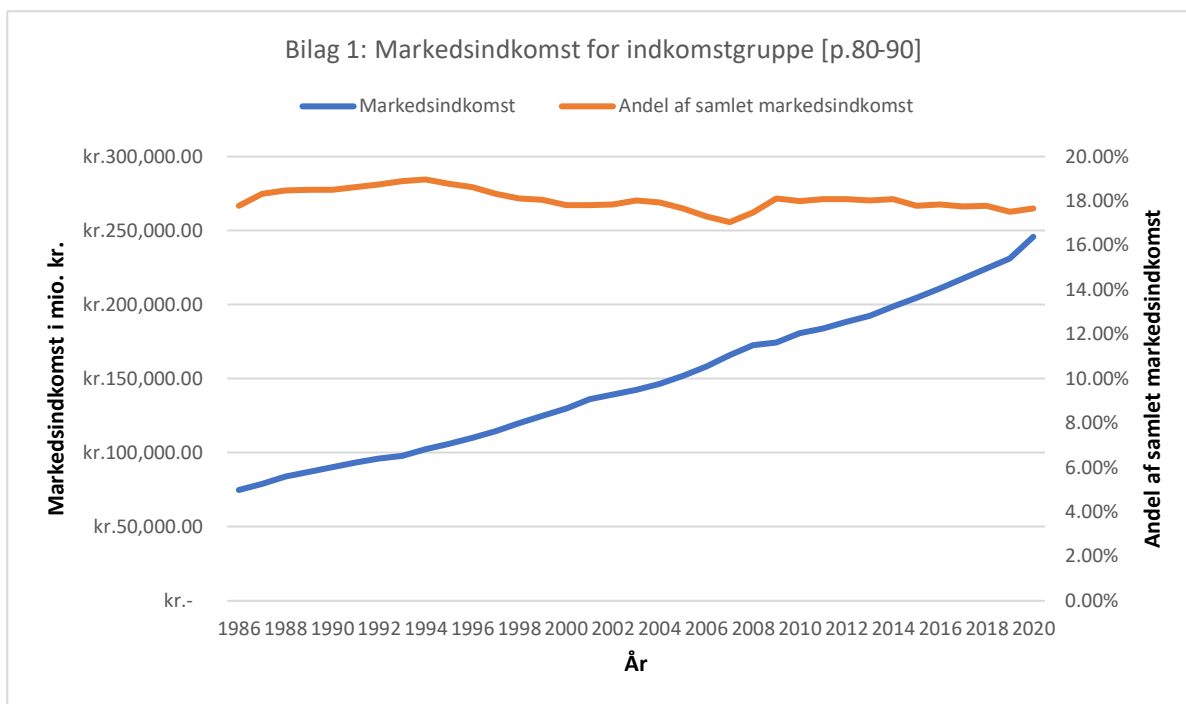
øje, at en høj formueindkomst kan begrænse den sociale mobilitet, og bidrage negativt til et samfunds sammenhængskraft (Mankiw, 2013, Piketty, 2013, Brian & Whelan, 2014).

5. Konklusion

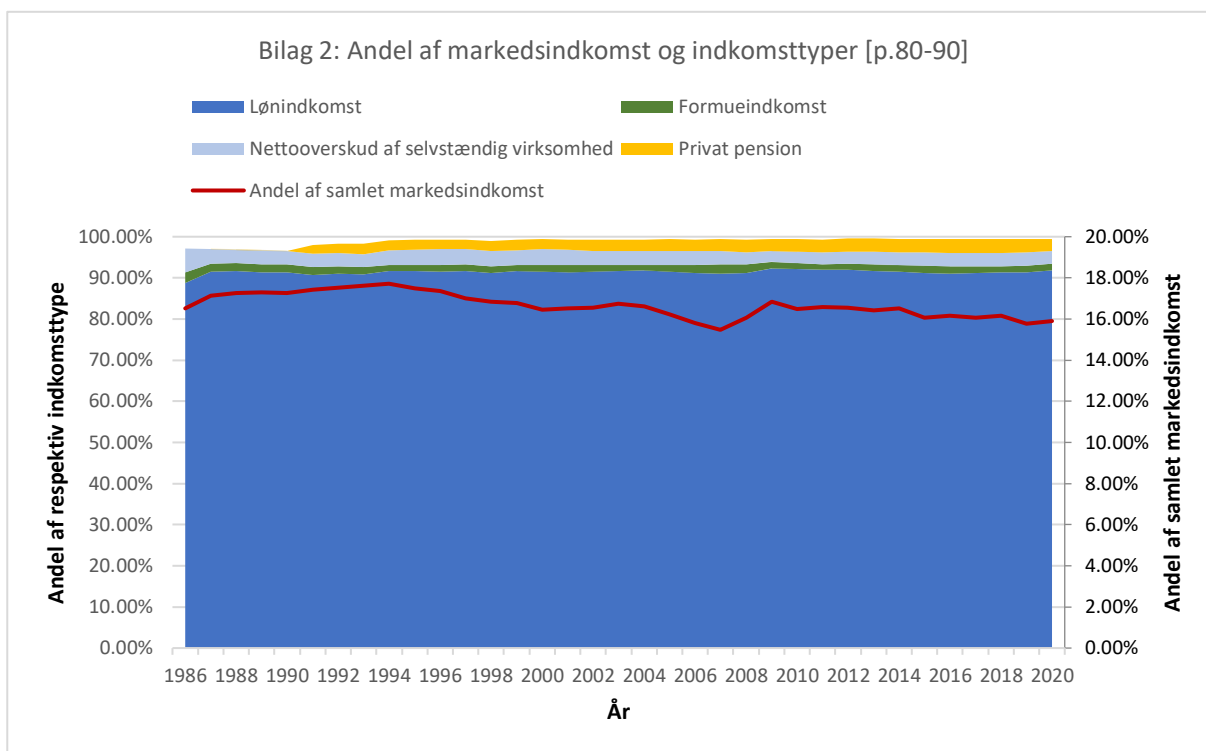
Analysen har da vist, at indkomstens sammensætning for de rigeste 0,1% i Danmark er særdeles unik sammenlignet med de øvrige indkomstgrupper. Deres indkomst har da de seneste år primært været drevet af formueindkomst (55,33% i 2022), hvilket skiller sig ud i forhold til alle andre grupper, hvor løn er den primære indtægt. Selv blandt de øvrige supgrupper indenfor de 1% rigeste (p.99-99.5 & p.95-99.9), er der således ingen, der har en indkomstsammensætning, der minder om p.99.9-100. Til gengæld, er sammensætningen ikke unik for Danmark, og kan i lignende grad observeres i USA frem til omkring 2008 (Piketty, et al., 2009, s. 81). Efter finanskrisen udgør lønninger dog en større del af de 0,1% rigestes indkomst i USA (World Inequality Database), sammenlignet med gruppen i Danmark. Sammensætningen i Danmark vidner dog fortsat om, at der blandt de 0,1% rigeste er en høj formuekoncentration og indkomst, hvilket nogle vil påpege som en ulighedskabende faktor. Hvorvidt udviklingen er et udtryk for økonomisk ineffektivitet, set ud fra et Kaldor Hicks kriterie, må dog overlades til fremtidig forskning, idet det ikke fremgår af datamaterialet, om formueindkomsten for gruppen fremkommer ved rent-seeking eller ved at øge den samlede velfærd. Det er dog entydigt, at de rigeste 0,1% har skabt en diskrepans mellem *real* arbejdstid og indkomst. En forskel, der ifølge Pikettys forskning kan begrænse den sociale mobilitet, hvis afkastet på kapital (r) overstiger væksten i den samlede økonomi, herunder lønninger (g) (Piketty, 2013).

Litteratur

- Alvaredo, F., Chancel, L., Piketty, T., Saez, E. & Zucman, G. (2018). *World inequality report*. World Inequality Lab.
- Atkinson, T. & Sogaard, J. (2016). The long run history of income inequality in Denmark. *Scandinavian Journal of Economics*, (1), 1-35
- Gold, H. (2017). Never mind the 1 percent. Let's talk about the 0.01 percent. *Chicago Booth Review*. <https://www.chicagobooth.edu/review/never-mind-1-percent-lets-talk-about-001-percent>
- Golding, C. & Katz, L. (2008). *The race between education and technology*. Harvard University Press,
- Hardy, B. & Ziliak, J. (2013). Decomposing trends in income volatility: the “wild ride” at the top and bottom. *Western Economic Association International*.
- Income inequality, USA, 1820-2021. (s.d.). *World Inequality Database*. <https://wid.world/country/usa/>
- Knigge, N. (2019). Uligheden er steget i Danmark. *Kraka*.
- Kantola, A, Vesa, J. (2023). Silence of the wealthy: How the wealthiest 0.1% avoid the media and resort to hidden strategies of advocacy, *European Journal of Communication*
- Lakner, C., Negre, M., Cuesta, J. & Silwal, A. (2016). Measuring inequality isn't easy or straightforward - Here's why. *Worldbank*. <https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/measuring-inequality-isn-t-easy-or-straightforward-here-s-why>
- Nolan, Brian, & Christopher T. Whelan, 'The Social Impact of Income Inequality: Poverty, Deprivation, and Social Cohesion', Oxford Academic, 2014,
- Mankiw, N. (2013). Defending the one percent. *Journal of Economic Perspectives*, 21-34. https://scholar.harvard.edu/files/mankiw/files/defending_the_one_percent_1.pdf
- Piketty, T, Atkinson, A. & Saez, E. (2009). Top incomes in the long run of history. *National Bureau of Economic Research, Working Paper Series*, (1), 1-76
- Piketty, T. (2013). *Kapitalen i det 21. århundrede*. Gyldendal.
- Stiglitz, J. (2012). *The price of inequality: how today's divided society endangers our Future*. W.W Norton and Company.
- Variabler (Times). (s.d.). I: Danmarksstatistik. <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Times>
- Warmbrodt, Z. (2023, 16. 05). ‘No defensible argument’: Anger boils over at CEO pay. *Politico*. Lokaliseret den 28. 10 2023 på <https://www.politico.com/news/2023/09/16/i-dont-want-to-hear-whining-ballooning-ceo-pay-galvanizes-support-for-uaw-00116345>

Datagrundlag: Danmarksstatistik.dk

Datagrundlag: Danmarksstatistik.dk

Note: Grundet opgørelsesmetoden fra DST, summer venstre y-akse ikke op til 100%. Det er dog kun en teknisk detalje og har ikke yderligere indflydelse på datasættet.